

Правовий елемент організаційно-правового механізму реалізації конституційного права на житло

Федорчук І. І.

начальник юридичного управління

Департамент будівництва та житлового забезпечення виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

вул. Володимирівська, 42, Київ, Україна

orcid.org/0000-0002-8595-3067

Fed_iv@ukr.net

Ключові слова: *конституційне право, конституційне право на житло, механізм реалізації права, організаційно-правовий механізм, правовий елемент організаційно-правового механізму.*

Статтю присвячено питанням розкриття сутності та змісту правового елемента організаційно-правового механізму реалізації конституційного права на житло. За результатами дослідження встановлено, що правовий елемент організаційно-правового механізму реалізації конституційного права на житло становить собою систему законодавчих, підзаконних і локальних нормативно-правових актів, що корелюються з положеннями Конституції України щодо права на житло і спрямовані на врегулювання суспільно-правової сфери житлових відносин. Структура правового елемента досліджуваного механізму становить собою логічну сукупність конституційного, кодифікованого, законодавчого, підзаконного і локально-нормативного складників. При цьому конституційний складник правового елемента виконує роль базису, фундаменту. Зокрема, Конституція України гарантує створення державою умов, за яких кожен громадянин може реалізувати своє право на житло, визначає умови реалізації цього права громадянами, які потребують соціального захисту, гарантує недоторканість житла та достатній життєвий рівень. Кодифікаційний складник деталізує Конституцію України в частині права на житло і конкретизує способи та шляхи реалізації даного права. До нього входять Житловий кодекс України та Цивільний кодекс України, котрі детально розкривають житлові права громадян і визначають право на житло як майнове право, ідентифікують громадянина, який реалізує досліджуване право, як фізичну особу, вказують способи реалізації даного права. Законодавчий складник регламентує кожен із можливих законних способів реалізації права на житло. Зокрема, Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» фіксує право громадян, які потребують соціального захисту, на безоплатне отримання соціального житла; Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду» визначає такий спосіб реалізації конституційного права на житло, як приватизація. Підзаконний і локально-нормативний складники виконують фасилітативну по відношенню до інших нормативно-правових актів функцію і мають такі типові характеристики: спрямованість на захист прав окремих категорій громадян, орієнтованість на міжнародну співпрацю та залучення грантових коштів для розвитку житлової сфери, дотримання вектора сприяння вдосконаленню фінансово-кредитного механізму забезпечення громадян України житлом. Локальні нормативно-правові акти охоплюють рішення органів місцевого самоврядування, зокрема рішення місцевих рад. Такі рішення зазвичай стосуються затвердження цільових програм, спрямованих на підтримку і розвиток житлової сфери в межах певної територіально-адміністративної одиниці.

The legal element of organizational and legal mechanism for implementation of constitutional right for housing

Fedorchuk I. I.

Head of Legal Department

Department of Construction and Housing Providing of Executive Authority of Kyiv City Council

(Kyiv City State Administration)

Volodymyrivska str., 42, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-8595-3067

Fed_iv@ukr.net

Key words: *Constitutional Right, Constitutional Right for Housing, mechanism of implementation a right, organizational and legal mechanism, legal element of organizational and legal mechanism.*

The paper is devoted to issues of opening of the essence and content of legal element of organizational and legal mechanism for implementation of Constitutional Right for Housing. As a result of research, there is identified that the legal element of organizational and legal mechanism for implementation of Constitutional Right for Housing is a system of legislative, regulative and local regulative acts that are related to provisions of Constitution of Ukraine on the Right for Housing, and are aimed to regulation of public and legal field of housing relations. The structure of the legal element of mentioned mechanism includes Constitutional, codified, legislative, regulative, and local regulative components that are ordered logically. Actually, Constitutional component of the legal element plays a role of a basis. Particularly, Constitution of Ukraine guarantees the creation by the state of conditions under which every citizen can implements his right for housing, determines the conditions for the implementing of this right by citizens who need of social protection, guarantees the inviolability of housing and a sufficient standard of living. Codified component details the Constitution of Ukraine in terms of the right for housing and specifies the ways and means of implementing this right. This component consists of Housing Code of Ukraine and Civil Code of Ukraine that reveal in detail the housing rights of citizens and define the right to housing as a property right, identify the citizen who implement the right for housing as an individual, indicate the ways of implementation this right. Legislative component regulates each of the possible legal ways to implement the right for housing. Particularly, the Law of Ukraine "On Housing Fund for Social Purposes" fixes the right of citizens in need of social protection to receive social housing free of charge; the Law of Ukraine "On Privatization of the State Housing Fund" determines such way of implementation of Constitutional Right for Housing as a privatization. Regulative and local regulative components perform a facilitative function in relation to other regulations and has the following typical characteristics: it is aimed to protection of some categories of citizens, it is oriented to international collaboration and involving of grant funds for the development of housing, compliance with the vector of assistance in improving the financial and credit mechanism for providing citizens of Ukraine with housing. Local regulative acts include decisions of local governments, in particular, decisions of local councils. These decisions, usually, are related to approval of targeted programs aimed at supporting and developing the housing sector within a certain territorial-administrative unit.

Постановка проблеми. Потреба в житлі є однією з базових людських потреб, задоволення котрої, крім іншого, виступає індикатором достатнього життєвого рівня. Однак сьогодні

в Україні 89% населення не здатні задовільнити дану потребу, а отже, щонайменше за одним індикатором знаходяться за межею достатнього рівня. І хоча право на житло є конституційно

гарантованим правом громадян України, його практична реалізація залишається проблемним питанням сьогодення. Однією із причин такого стану речей, безперечно, є неналежне функціонування організаційно-правового механізму реалізації конституційного права на житло (далі – ОПМРКПЖ) і, зокрема, правового елемента (далі – ПЕ) цього механізму. Йдеться про нормативно-правове забезпечення сфери житлових відносин, котре – попри свою імпліцитну цілісність та ґрунтовність – характеризується рядом латентних проблем. Серед них – моральна застарілість окремих законодавчих актів, відсутність кореляції між певними нормами законів та підзаконних актів тощо. Усе це зумовлює нагальну необхідність ретельного дослідження та аналізу правового елемента ОПМРКПЖ та свідчить про актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання реалізації конституційного права на житло знайшло своє відображення в працях багатьох вітчизняних науковців. Наприклад, Д. Литвин зосередив свою увагу на нормативно-правовому забезпеченні реалізації права на житло працівників органів внутрішніх справ [1]. Проблеми кодифікації житлового законодавства України стали предметом дослідження М. Галянтич та О. Пижової [2]. Наукові пошуки Д. Харечко присвячені проблемам застосування нормативно-правового механізму щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян [3].

Разом із тим практично поза увагою науковців залишилося дослідження ПЕ ОПМРКПЖ, що й зумовлює актуальність дослідження.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті сутності та змісту ПЕ ОПМРКПЖ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення зазначеної мети потребує передусім розуміння концептуальної сутності власне ПЕ ОПМРКПЖ. Задля формулювання такого розуміння скористаємося запропонованим нами раніше авторським визначенням поняття «організаційно-правовий механізм реалізації конституційного права на житло»: під ОПМРКПЖ розуміємо *систему законодавчих, підзаконних і локальних нормативно-правових актів, що корелюються з положеннями Конституції України щодо права на житло і спрямовані на урегулювання сфери суспільно-правових житлових відносин, та органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, що взаємодіють між собою з метою перетворення норм права, закріплених у названих нормативно-правових актах, у практичні правомірні активності суб'єктів права у сфері суспільно-правових житлових відносин* [4]. Отже, із вищенаведеного випливає, що ПЕ ОПМРКПЖ становить собою *систему законодавчих, підзаконних і локальних нормативно-правових актів, що корелюються з положеннями Конституції України щодо права на житло і спрямовані на урегулювання суспільно-правової сфери житлових відносин*. Зазначимо, що визначення ПЕ ОПМРКПЖ дає можливість уявити структуру цього елемента як складової підсистеми вказаного механізму (рис. 1).

Рисунок 1. Структура правового елемента організаційно-правового механізму реалізації конституційного права на житло

Джерело: розроблено автором

З рис. 1 очевидно, що базисом, «фундаментом» ПЕ, як у найзагальнішому розумінні, так і в контексті нашого дослідження, виступає Конституція України. На ній встановлені «несучі конструкції» – кодифіковані законодавчі акти, зокрема Житловий кодекс Української РСР (далі – ЖКУ) та Цивільний кодекс України (далі – ЦКУ), на котрих своєю чергою базується масив законодавчих актів, за допомогою яких регулюють сферу житлових правовідносин. Роль «надбудови» виконують постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України та інші підзаконні нормативно-правові акти.

Охарактеризуємо детальніше контент кожного із представлених на рис. 1 складників ПЕ ОПМР-КПЖ.

Конституція України сформувала фундаментальні засади реалізації громадянами України права на житло, закріпивши в ст. 47 положення про те, що кожен має право на житло [5] як на один з індикаторів достатнього життєвого рівня (ст. 48) [5]. Фактично ст. 47 Конституції України послугувала «каркасом» для інших конституційних норм, у котрих деталізовано шляхи реалізації громадянами права на житло, а саме щодо створення державою умов, за яких кожен громадянин може побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду (ст. 47), щодо забезпечення державою та органами місцевого самоврядування житлом громадян, які потребують соціального захисту (ст. 47), щодо гарантій на недоторканість житла (ст. 30), щодо достатнього життєвого рівня (ст. 48) [5].

Деталізацію названих конституційних норм було здійснено у ЖКУ та ЦКУ, котрі виступають основними законодавчими актами у сфері житлових правовідносин. Так, у ст. 1 ЖКУ законодавець розкриває зміст ст. 47 Конституції України, вказуючи, що право на житло забезпечується «розвитком і охороною державного і громадського житлового фонду, сприянням кооперативному та індивідуальному житловому будівництву, справедливим розподілом під громадським контролем жилої площі, яка надається в міру здійснення програми будівництва благоустроєних жител, наданням громадянам за їхнім бажанням грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення для категорій громадян, визначених законом, а також невисокою платою за квартиру і комунальні послуги» [6]. Ст. 9 «Житлові права громадян» ЖКУ є за своєю сутністю деталізованим відображенням ст. 47 Конституції України в частині шляхів набуття житла (одержання житла в безстрокове користування або грошової компенсації за належне житло, будівництво або придбання житла за державної підтримки, приватизація квартир або житлових приміщень

у гуртожитках або їх придбання в житлових кооперативах, на біржових торгах, шляхом індивідуального житлового будівництва чи одержання у власність на інших підставах, передбачених законом) і ст. 30 (заборона на незаконне виселення із займаного житлового приміщення або обмеження у праві користування ним) [6]. Рефлексією конституційної норми щодо права на соціальне житло є ст. 31 ЖКУ [6].

ЦКУ на відміну від ЖКУ є більш сучасним, релевантним українським соціально-економічним та правовим реаліям нормативно-правовим актом, котрий не лише безпосередньо врегулює житлові правовідносини у Главі 28 «Право власності на житло», але й ідентифікує власне саме право на житло як майнове право (ст. 12), що здійснюється в межах, наданих особі договором або актами цивільного законодавства, та у спосіб, що не порушує прав інших осіб, не передбачає завдання їм шкоди та не суперечить моральним засадам суспільства (ст. 13). Крім того, ЦКУ дає змогу детермінувати реалізацію права особи на житло як гарантію не лише забезпечення її первинних потреб, але й ідентифікації індивіда як фізичної особи в розумінні цивільного права. Йдеться про те, що однією з детермінант фізичної особи як учасника цивільних правовідносин є її місце проживання, котрим, відповідно до ст. 29 ЦКУ, визнається постійне або тимчасове житло, де мешкає особа [7].

Постійним або тимчасовим житлом, згідно зі ст. 379 ЦКУ, є житловий будинок, квартира, інше жиле приміщення, призначені та придатні для постійного або тимчасового проживання в них [7]. Саме житловий будинок (ст. 380) та квартира (ст. 382) виступають об'єктами права власності [7], тоді як інші жилі приміщення, призначені та придатні для проживання в них, не є такими об'єктами. У цьому немає жодної суперечності, оскільки такі приміщення особа не завжди може набувати у власність, а, наприклад, орендувати чи користуватися ними як службовим чи соціальним житлом. В обох випадках особа реалізує своє конституційне право на житло у спосіб, передбачений законом.

При цьому ЦКУ детально регламентує такі способи. Так, щодо реалізації права на житло шляхом набуття його у власність ЦКУ вказує, що право власності на новостворене нерухоме майно, із житловими будинками включно, виникає з моменту створення майна (завершення будівництва) (ст. 331) і не виникає взагалі, якщо будівництво здійснюється самочинно (ст. 376) [7]. Необхідно також звернути увагу на те, що ЦКУ виокремлює такий специфічний спосіб реалізації права на житло, як набуття житла у власність за договором довічного утримання (ст. 744) [7],

тоді як інші нормативно-правові акти, котрими регулюють сферу житлових відносин, не містять такого аспекту. Що ж до реалізації права на житло шляхом його найму (оренди), то ЦКУ у Главі 59 «Найм (оренда) житла» вказує, що такий спосіб реалізації досліджуваного нами конституційного права передбачає передавання власником (наймодавцем) наймачеві житла на певний строк та за визначену плату для проживання в ньому (ст. 810) [7]. Окремий інтерес становить такий спосіб реалізації права на житло, як оренда з викупом (ст. 810¹), сутність котрого полягає в передаванні підприємством-орендодавцем фізичній особі (особі-орендарю) житла за плату на довготривалий (до 30 років) строк, після закінчення якого або достроково за умови повної сплати орендних платежів житло переходить у власність орендаря. Тут же варто звернути увагу й на те, що ЦКУ також вказує і розкриває зміст такого способу реалізації права на житло, як піднайм житла (ст. 823). Піднайм житла становить собою передавання наймачем житла за згодою наймодавця на певний строк, що не перевищує тривалості найму житла, частину або все найняте ним помешкання в користування піднаймачу за визначену плату [7].

Отже, у структурі ПЕ ОПМРКПЖ кодифіковані законодавчі акти, зокрема ЖКУ та ЦКУ, хоча й знаходяться на одному ієрархічному рівні, відіграють дещо різні ролі: ЖКУ за своєю сутністю є деталізованою рефлексією Конституції України в частині права на житло, тоді як ЦКУ фактично конкретизує способи та шляхи реалізації даного права.

Наступною складовою частиною ПЕ ОПМРКПЖ є закони України, за допомогою котрих регулюють сферу суспільно-правових житлових відносин. Серед масиву такого законодавства крізь призму реалізації права на житло привертає увагу Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» від 12 січня 2006 р. № 3334-IV. Даним Законом у ст. 2 фіксується право громадян України, які потребують соціального захисту, на безоплатне отримання соціального житла від органів місцевого самоврядування [8]. При цьому вказується, що соціальне житло – квартири в багатоквартирних жилих будинках, садибні (одноквартирні) жилі будинки та жилі приміщення в соціальних гуртожитках – перебуває в комунальній власності, не підлягає піднайму, бронюванню, приватизації, продажу, даруванню, викупу та заставі (ст. 3) [8].

Однак Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» створює нормативно закріплені передумови реалізації конституційного права на житло не для всіх громадян України, а лише для окремих їхніх категорій: для яких таке житло є єдиним місцем проживання або які

мають право на поліпшення житлових умов відповідно до закону; середньомісячний сукупний дохід яких за попередній рік з розрахунку на одну особу в сумі менший від величини опосередкованої вартості найму житла в даному населеному пункті та прожиткового мінімуму, встановленого законодавством; внутрішньо переміщені особи, які не мають іншого житла для проживання на підконтрольній українській владі території або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, непридатного для проживання, внаслідок проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях; мешканці тимчасових притулків для дорослих; громадяни, які мають право на соціальний захист у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості. При цьому реалізація зазначеними категоріями осіб права на житло шляхом набуття соціального житла не є перешкодою для реалізації вказаного права в інший законний спосіб (ст. 10) [8].

Ще одним законодавчим актом, котрий не можна оминати увагою, є Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19 червня 1992 року № 2482-XII. Даний Закон у контексті нашого дослідження є цікавим, оскільки він визначає один зі способів реалізації конституційного права на житло – приватизацію житла. Відповідно до ст. 1, приватизація – це відчуження квартир (будинків), житлових приміщень у гуртожитках, призначених для проживання сімей та одиноких осіб, кімнат у квартирах та одноквартирних будинках, де мешкають два і більше наймачів, та належних до них господарських споруд і приміщень державного житлового фонду на користь громадян України [9]. Із даного визначення випливає щонайменше три важливих моменти: 1) суб'єктами приватизації є виключно громадяни України; 2) об'єктами приватизації є квартири (будинки), житлові приміщення в гуртожитках, призначених для проживання сімей та одиноких осіб, кімнати у квартирах та одноквартирних будинках, де мешкають два і більше наймачів, та належні до них господарські споруди і приміщення; 3) об'єкти приватизації до їх відчуження перебувають у власності органів місцевого самоврядування та державних підприємств, установ і організацій.

Щодо першого з вищеперерахованого зауважимо, що така позиція законодавця, по-перше, є логічним деталізованим продовженням конституційної норми, закріпленої в ст. 47 [5], і не суперечить їй, по-друге, спрямована на захист

державних інтересів і державної безпеки в сенсі запобігання нелімітованій зовнішній економічній інтервенції. Другий із зазначених моментів є суттєвим, оскільки встановлює вичерпний перелік об'єктів приватизації, захищаючи при цьому від загарбання об'єкти, що мають загальнодержавне, історичне, культурне тощо значення (перелік таких об'єктів визначений у ст. 2 [9]). Третій момент є, власне, ідентифікатором поняття «державний житловий фонд».

В аналізованому Законі також необхідно зробити акцент на шляхах приватизації, оскільки це дає розуміння того, яким саме чином громадяни України можуть реалізувати своє конституційне право на житло у спосіб приватизації. Так, відповідно до ст. 3, шляхами приватизації є безоплатна передача громадянам житлових приміщень із розрахунку санітарної норми 21 квадратний метр загальної площі на наймача і кожного члена його сім'ї та додатково 10 квадратних метрів на сім'ю, а також продаж надлишків загальної площі житлових приміщень громадянам України, що мешкають у них або перебувають у черзі на поліпшення житлових умов [9].

Окрім проаналізованих законів, звичайно, вітчизняне правове поле послуговується ще низкою законодавчих актів, за допомогою котрих регулюють сферу житлових відносин. До таких законів належать Закони України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирних будинках» [10], «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» [11], «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [12] та інші.

Наступним складником ПЕ ОПМРКПЖ є підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та Президента України. Їх масив є надзвичайно об'ємним, тому не видається можливим через обмежений обсяг статті здійснити детальний їх аналіз. Однак загальний огляд постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України та указів Президента дає змогу сформулювати загальне уявлення про даний складник ПЕ ОПМРКПЖ і визначити його типові характеристики. Серед останніх – *спрямованість на захист прав окремих категорій громадян*, зокрема внутрішньо переміщених унаслідок військової агресії Російської Федерації осіб (наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України «Питання виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації» від 02 вересня 2020 р. № 767 [13]), *орієнтованість на міжнародну співпрацю та залучення грантових коштів* для розвитку житлової сфери (Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про

підписання Грантової та Проектної Угоди між Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України («Одержувач») та Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву («Організація – Виконавець Проекту») та KfW, Франкфурт-на-Майні («KfW») на надання 25 500 000 євро – проект «Житлові приміщення для внутрішньо переміщених осіб» – BMZ - № 2016 685 16 та 2016 703 63 [14]), дотримання вектору *сприяння вдосконаленню фінансово-кредитного механізму забезпечення громадян України житлом* (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених для поповнення статутного капіталу акціонерного товариства, яке створюється з метою впровадження фінансово-кредитних механізмів забезпечення громадян України житлом» від 16 листопада 2020 р. № 1115 [15] тощо.

Локальні нормативно-правові акти, як правило, становлять рішення органів місцевого самоврядування, зокрема рішення місцевих рад. Такі рішення зазвичай стосуються затвердження цільових програм, спрямованих на підтримку і розвиток певної сфери чи галузі, в нашому випадку – на забезпечення житлом мешканців регіону чи іншої локації. Прикладами таких локальних нормативно-правових актів можуть слугувати Рішення Хмельницької обласної ради від 15 березня 2012 р. № 11-9/2012 «Про затвердження Цільової регіональної програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2012–2020 роки» та Рішення Хмельницької обласної ради від 20 грудня 2012 р. № 18-14/2012 «Про затвердження Обласної програми забезпечення молоді житлом на 2013–2020 роки».

Висновки з дослідження. Таким чином, усе вищевикладене дає нам змогу зробити такі висновки: 1) ПЕ ОПМРКПЖ становить собою систему законодавчих, підзаконних і локальних нормативно-правових актів, що корелюються з положеннями Конституції України щодо права на житло і спрямовані на врегулювання суспільно-правової сфери житлових відносин; 2) структурно ПЕ досліджуваного механізму становить собою логічно впорядковану сукупність конституційного, кодифікованого, законодавчого, підзаконного та локально-нормативного складників; 3) конституційний складник ПЕ виконує роль базису, фундаменту, кодифікаційний – деталізовано рефлексує Конституцію України в частині права на житло та конкретизує способи та шляхи реалізації даного права, законодавчий – «вузькоспеціалізовано» регламентує кожен із можли-

вих законних способів реалізації права на житло, а підзаконний та локально-нормативний – виконує фасилітативну по відношенню до інших нормативно-правових актів функцію.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в детальнішому дослідженні законодавчого та підзаконного складників ПЕ ОПМРКПЖ.

Література

1. Литвин Д. Нормативно-правове забезпечення реалізації права на житло працівників органів внутрішніх справ. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2016. № 3. С. 127–131.
2. Галянтич М.К., Пижова О.В. Проблеми кодифікації житлового законодавства України. *Житлові права в системі цивільно-правових відносин*. 2019. № 19. С. 146–150.
3. Харечко Д. Проблеми застосування нормативно-правового механізму щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 1 (50). Ч. 1. С. 110–118.
4. Федорчук І. Семантика категорії «організаційно-правовий механізм реалізації конституційного права на житло». *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 145–152.
5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 27.11.2020).
6. Житловий Кодекс Української РСР : Закон України від 30 червня 1983 р. № 5464-Х / Верховна Рада Української РСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10> (дата звернення: 20.12.2020).
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 17.12.2020).
8. Про житловий фонд соціального призначення : Закон України 12 січня 2006 року № 3334-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text> (дата звернення: 11.12.2020).
9. Про приватизацію державного житлового фонду : Закон України від 19 червня 1992 року № 2482-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2482-12#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
10. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирних будинках : Закон України від 14 травня 2015 р. № 417-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text> (дата звернення: 23.12.2020).
11. Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків : Закон України від 04 вересня 2008 року № 500-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-17#Text> (дата звернення: 23.12.2020).
12. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text> (дата звернення: 23.12.2020).
13. Питання виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2020 р. № 767 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-2020-p#Text> (дата звернення: 22.12.2020).
14. Про підписання Грантової та Проектної Угоди між Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України («Одержувач») та Державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву («Організація – Виконавець Проекту») та KfW, Франкфурт-на-Майні («KfW»), на надання 25500000 євро – проект «Житлові приміщення для внутрішньо переміщених осіб» – BMZ – № 2016 685 16 та 2016 703 63 : Розпорядження кабінету Міністрів України від 16 листопада 2020 р. № 1437-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2020-p#Text> (дата звернення: 23.12.2020).
15. Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених для поповнення статутного капіталу акціонерного товариства, яке створюється з метою впровадження фінансово-кредитних механізмів забезпечення громадян України житлом : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2020 р. № 1115 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-2020-p#Text> (дата звернення: 23.12.2020).

References

1. Lytvyn, D. (2016). Regulative provision of implementation of right to housing of law enforcement officers. *Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal: teoriia i praktyka*, 3, 127-131 [in Ukrainian].
2. Galiantsch, M.K., Pyzhova, O.V. (2019). Issues of codification of Housing Legislation of Ukraine. *Zhytlovi prava v systemi tsyvilno-pravovykh vidnosyn*, 19, 146-150 [in Ukrainian].

3. Kharechko, D. (2017). Issues on implementation of regulative mechanism of providing of housing some categories of citizens. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia*, 1 (50) V.1, 110-118 [in Ukrainian].
4. Fedorchuk, I. (2020). Semantics of the category of “Organizational and Law Mechanism of Realization of Constitutional Right to Housing”. *Yurydychnyi visnyk*, № 6 145-152 [in Ukrainian].
5. Constitution of Ukraine № 254к/96-ВР. (1996, June 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [in Ukrainian].
6. Housing Code of Ukrainian SSR № 5464-X (1983, June 30). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10> [in Ukrainian].
7. Civil Code of Ukraine № 435-IV. (2003, January 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
8. Law of Ukraine on Housing Fund for social purposes № 3334-IV (2006, January 12). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text> [in Ukrainian].
9. Law of Ukraine on Privatization of the State Housing Fund № 2482-XII. (1992, June 19). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2482-12#Text> [in Ukrainian].
10. Law of Ukraine on Peculiarities of implementation of Property Right in apartment buildings № 417-VIII. (2015, May 14). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text> [in Ukrainian].
11. Law of Ukraine on providing of implementation of Housing Rights of residents of hostels № 500-VI. (2008, September 04) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-17#Text> [in Ukrainian].
12. Law of Ukraine on association of co-owners of an apartment building № 2866-III. (2001, November 29). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text> [in Ukrainian].
13. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the issue of payment of monetary compensation to victims whose houses (apartments) were destroyed as a result of a military emergency caused by the armed aggression of the Russian Federation № 767 (2020, September 2). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-2020-п#Text> [in Ukrainian].
14. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Ппо signing of the Grant and Project Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine represented by the Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine ("Recipient") and the State Fund for Youth Housing Assistance ("Organization - Executor of the Project") and KfW, Frankfurt am Main »), For the provision of 25.5 million euros - the project "Housing for internally displaced persons" - BMZ № 2016 685 16 and 2016 703 63 № 1437-p (2020, November 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2020-p#Text> [in Ukrainian].
15. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Procedure for the use of state budget funds provided for the replenishment of the authorized capital of a joint-stock company, which is created for the purpose of implementing financial and credit mechanisms for providing citizens of Ukraine with housing № 1115. (2020, November 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-2020-п#Text> [in Ukrainian].